

IO. FRID. BLVMENBACHII

ORDINIS REGII GVELPHICI EQVITIS

PROF. MEDIC. BRITANNIAR. HANNOVERAEQVE REGI AB AVL. CONSIL
SOCIET. REG. SCIENTIAR. GOTTINGENS. SODALIS ET A
LITTERIS EIUS SECRETIS

ACAD. REG. SCIENTIAR. BEROLINKNS. BAVAR. SVECICAE HOLM. AMERICANAR
BOSTON. ITALICAE FLORENT. ET PISANAE. MEDICO - CHIRVRGICAE PETRO
POLIT. SOCIET. REG. LONDINENS. PHILOS. PHILADELPHICAE. ROTTERD
AMENS. HAARLEMENS. NATVRAE SCRVTATOR. BEROLINENS. ET EDIN
BVRGENS. LINN. LONDINENS. MEDICO - CHIRVRGICAE LONDINENS.

MEDICAE PARISINAE, LONDINENS HAVNIENS. ET MO\$COVIENS.

ALIARVMQVE PLVRIVM SODALIS

S P E C I M E N

ARCHAEOLOGIAE TELLVRIS

TERRARVMQVE INPRIMIS HANNOVERANARVM

ALTERVM.

G O T T I N G A E

APVD HENRICVM DIETERICH

1816.

ARCHAEOLOGIE TELFARIS

ДАВИД МЕРВІН

• 323

Quae invenimus in terris diversis temporibus multis status sui
conueriones expertae sunt, ut Aegyptus, Indica peninsula, Hispania
et aliae.

S P E C I M E N

ARCHAEOLOGIAE TELLVRIS
TERRARVMQVE INPRIMIS HANNOVERANARVM

A L T E R V M.

R E C I T A T U M

IN CONSESSV SOCIETATIS ANNIVERSARIO

D. XX. NOVEMBR. MDCCCXIII.

Introitus.

Saepius iam et quidem acute satis et ingeniose prisci aeui, praesertim antediluviani aut si mauis praeadamitici corpora quondam organica iam vero fossilia quae vulgo petrificata vocant, eatenus antiquae artis monumentis, numismatibus, inscriptionibus, aliisque id genus documentis comparata accepimus, vt quemadmodum haec illustrando historico studio (proprie sic dicto) famulantur, ita ista naturali historiae orbis terrauei inseruire, et magnarum mutationum imo vero conuersionum quas planetes noster olim subiit, fidissimos extare testes; quae fossilia ideo vir summus quo terras Hannoveranas gloriari licet, LEIBNITIUS, in protogaeis quae originibus suis Guelphicis tanquam prodromum praemittere constituerat, vestigia naturae appellat, quae nobis pro historia sint.

Et vt in terris quae diuersis temporibus multis status sui conueriones expertae sunt, ut Aegyptus, Indica peninsula, Hispania

SPECIMEN ARCHAEOLOGIAE

4

nia etc. ipsa ista quae innuimus historica monumenta ordinem quoque et successionem eiusmodi subuersiorum declarant, ita et curatius studium petrificatorum at relatiuae in primis positionis, quavariae eorum diuersae plane originis classes et genera ad inuicem se habent itidem chronologicum ordinem ingentium quas tellus subiit mutationum manifestat.

Et dici vix potest quantopere neglectus critici huiusmodi studii petrificatorum, progressum et incrementa cognatarum disciplinarum, geologiae praesertim et geographiae physicae retardauerit, innumerorum vero in iisdem errorum et confusione vberrimus fons extiterit.

Vt enim antiquiores taceam de oryctographia (vt quondam haecce disciplina audiebat) scriptores qui petrificata omnia ac singula ad unam eandemque catastrophen, cataclysmum scil. uniuersalem referebant, (non maiori sane iudicio acumine ac si quis omnis generis numismata quae passim in Sicilia eruuntur, fuerintne Magnae Graeciae coloniarum, aut Carthaginensia, aut Romana, Arabica etc. ad unam eandemque epocham referenda somniaret) mirum sane et nuperis temporibus viros extitisse doctrina et ingenio valentes qui tamē bina diuersissima aeni praeadamitici nostris in zonis temporis spatia inuicem confuderunt, alterum nempe quo oceanus adhuc hasce regiones late occupabat, alterum vero quo post huius antiqui maris repentinum casum iam quidem videmus factas ex aequore terras alluumque solum quo hae ipsae teguntur innumeras reliquias animalium terrenorum et vegetabilium eiusmodi generum sepeliens qualia hodie non nisi sub vrente tropicarum regionum coelo viuere possunt.

Aut grauerter fallor aut prima de utriusque quod innuimus aeni petrificatis eorumque origine expositio naturae veritati accommodata ab ipsa Societate nostra profecta est. Siquidem HOLLMANUS quondam noster, ipsi huic sodalitio iam inde ab incunabilis eius

eius adscriptus, primis iam eius commentariorum voluminibus tam de ratione verisimillima qua prisci maris fundus in terram continentem versus fuerat, quam de spoliis fossilibus animantium tropicorum, nostris in regionibus hospitantium curatissime egit. In altera nempe commentaryum huc facientium eam fundi primaeui marini in nouam continentem terram mutationem ad collapsum antiquioris superficie terrefris hincque ortas ingentes cryptas ac voragini refert in quae oceanus se receperit, quae quidem ingeniosa et phaenomenis geologicis ad amissim respondens explicatio proxime abest a nupero systemate geologico illustris nostri Collegae DE LUC, quod praesertim in ea parte qua cum Hollmanni theoria conuenit summum et fere maximum plausum tulit.

Altera commentarye Hollmannus ossa fossilia ad radices Hercyniae Syluae Osterodam inter et Herzberg eruta, omnium oryctographorum primus tam eximia vere anatomica accuratione describit, ut in historia huius studii litteraria tanquam princeps et classicus auctor epocham facere dicendus sit.

Patuit vero studiosa viri meritissimi indagatione ossa haec ad quinos pertinuisse Rhinocerotes, eosque partim adultos, partim iuiores; et si memorabile et hactenus inauditum erat, id generis belluarum Indicarum fossiles reliquias in plagiis temperatis aut boreilibus effodi, maxime tamen mirationem mouebat tantus istorum animantium numerus qui uno eodemque margae calcareae strato sepultus fuerat.

Refutatur vel hoc unico exemplo toties et nuperis adhuc temporibus a magni nominis geologis PALLASIO v. c. FORSTERO patre, Com. DE VELTHEIM aliisque asserta hypothesis qua exuicias nostris in terris fossiles huiusmodi animalium tropicorum diluio quodam tribuebant, quod ex Indico oceano ortum, plagas orbis veteris cauro subiectas quondam inundarit, et ista spolia exotica nostris terris attulerit.

Quanto enim ne dicam miraculo, verum variorum miraculorum concursu opus fuisset ut integra rhinocerotum *familia* violentissimo cataclysmi impetu ex remotissima orientali India, usque ad Hercynicas valles quingentorum ad minimum supra mille germanicorum milliarium tractu, *induisa* prolui potuerit.

Verum in hac hypothesi, aliis etiam argumentis ex oryctologica disciplina petitis, refellenda iam priore quod Sodalitio nostro exhibui specimine archaeologico, occupatus fui, cui iam alterum Specimen aut saltem ad prius illud Spicilegium iungere liceat, cui fossiles reliquiae aliorum animantium exoticorum ansam praebuerunt in vicinia eiusdem loci reperta ex quo ante sexaginta et quod excurrit annos, ossa ista rhinocerotum eruta erant.

§. 1.

Ossa fossilia vari generis animantium mammalium hodie tropicorum prope Osterodam nuper detecta.

Contigit nempe primo vere a. 1808 ut in eodem hercyniae siluae promontorio, Osterodam inter et vicinum huic vrbi pagum Dorste, dimidii milliarii distantia ab eo quo istam rhinocerotum familiam repertam esse diximus, alias, imo siue varietatem speces siue copiam magis adhuc diues ossium fossilium thesaurus effoderetur. Vix duorum pedum altitudine sub solo sepultus casu detegebatur cum agricultae margaceum cui inhaerebat stratum, vicinis gypsi collibus interpositum, ad emendandos agros effoderent. Cura clarissimorum qui Osterodae degunt virorum, praefecti Regii KERN et pharmacopolee HINCK insignis selectus memorabilium horum ossium ad me peruenit quae nunc supellectilem meam archaeologiae telluris inseruentem ornant; et quae partim primus adspectus, partim accuratior indagatio ad terna praelestim animantium praeadamicorum, hodie tantum tropicorum genera, rhinocerotis inquam, elephanti et hyaenae pertinere, docuit. Quibus si addideris alia huiusmodi

huiusmodi ossa fossilia leoninis aut tigridi affinis animantibus similia pridem iam ibidem haud procul Osteroda versus Herzbergam effossa; qualia tam in Museo academicо quam in mea collectione seruantur, tum vero et ingentem copiam ossium vrsi spelaei quibus spatiisae cauerne subterraneae Scharzfeldenses scatent, memorabile sane habes specimen *Faunae*, ut vocant, primaevae et antiquissimae terrarum hodie temperatarum Hercynicarum quondam vero climatis respectu utique tropicis analogarum.

§. 2.

Elephas primigenius.

Elephantina ista ossa ad non unum tantum sceletum pertinuisse, vel dentium molarium varia magnitudo praesertim vero coronaе eorum diuersimode detritae docent.

Nota enim est miranda ratio tum primae dentitionis tum successivae mutationis quam molares huius belluae dentes aetatis progressu subeunt. Siquidem hi e laminis erectis et parallelis compositi, non ut in aliis animantibus dentatis tota coronae superficie, verum anteriore saltem angulo e gingivis prorumpunt, cui sensim proxime adiacentes tum vero et reliquae laminae ita succedunt ut priores interea non solum quod ad coronam manducando deterantur, verum et integra strata anteriora, corpus dentis cum radice formantia, absorbeantur, adeo ut dentis qui dum adhuc integer gingivis inhaeserat duodecim libras et ultra pondo aequauerat, demum vix paucarum unciarum exiguis quasi modulus supersit. Huius successivi decrementi ratio et modus in dentibus Dorstenibus de quibus agimus luculenter ita apparuit ut nullatenus unius saltem *elephantis primigenii* sed plurium et quidem valde diuersae aetatis fuisse, facile constet. Ita inter eos qui in meam supellectilem transferunt, maximus mole, cuius corona 7 pollices longitudine aequat, et qui 16 laminis distinguitur, saltem antico apice exiguum detri-

menti

menti quod manducando expertus est, potulam monstrat; reliqua coronae superficie adhuc ut in gingivis latuerat, conuexa et plane intemerata. In alio contra, 5 pollices longo et 12 tantum laminis constante, anterius coronae dimidium plane detritum est. Tertius 4 pollices longus et 8 tabulis constans, corona tota quanta aequa, liter detrita. Quartus denique omnium minimus, vix bipollicaris, sex laminarum, corona fere usque ad radicem plane consumta. Verum iunctim cum his molaribus etiam eburnei dentes exserti plures sed valde diuersae magnitudinis effossi quos itidem ad plures neque eiusdem aetatis elephantes pertinuisse in aprico est.

§. 3.

Recensus ossium elephantis primigenii antea iam in Hercynia silua eiusque viciniis effosorum.

Sed et antea iam tam in Osterodenensi agro quam in aliis Hercyniae syluae confiniis elephantorum fossiles reliquias erutas nouimus, ut medio Sec. XVII^{mi} in vicinia Herzbergae a), 1724, 1742 et c. 1772 ad Osterodam b), 1748 et 1803 in Comitatu Hohnsteiniensi prope Manderode c) et Steigerthal d), imo diuersis temporibus in ipsa celebri specu Baumannni e). Hae quidem omnes statim cum detegerentur pro genuinis elephantorum ossibus et dentibus agnitae,

- Quis
- a) AUG. SCHEFFER iter hercynicum a. 1663 in *GRUNDIGI Sammlungen zur Natur- und Kunstgeschichte* T. II. p. 951.
 - b) ALB. RITTER Rector Ilfeldens. in annotationibus Msctis quas bibliotheca academica seruat, it. IO. FR. KOENIG in KOHLII *Hamburgischen Berichten* T. XIII. 1744. p. 499. et HOLLMANNUS in *zufälligen Gedanken* P. VI. p. 173.
 - c) RITTER l. c.
 - d) ILL. FEDER in *Hannover. Magazin* a. 1806.
 - e) testibus LESSER von der Baumannshöhle p. 14, ZÜCKERT in *Beschr. des Unterharzes* p. 62, SILBERSCHLAG in *geogenia* T. I. p. 72, et MERK in *seconde Lettre à Mr. de CRUSE* p. 84.

Quis vero dixerit quantus eorum numerus antea effossus sed natura eorum male ignorata vagis nominibus lusuum naturae aut vni-cornu fossilis aut gigantum ossium etc. venerit.

S. 4.

Ossa fossilia elephantina sero demum pro talibus agnita.

Memorabili enim exemplo est litteraria ossium fossilium, in primis vero elephanti primigenii, historia, quam difficile interdum persuadeatur veritas vel doctis ceteroquin viris, quodsi praeiudicata opinione pridem inueterata et peruulgata, obcoecati fuerint. Quanquam enim iam Seculo XVI^{to} medio vir de vniuersa naturali historia impense meritus, VLYSS. ALDROVANDVS mandibulam elephanti fossilem rite pro tali agnouerat et descripserat f), integro tamen fere cum dimidio seculo adhuc opus erat, antequam veram de horum osteolithorum natura et origine sententiam erroneis circa eos opinionibus praeualuisse vidimus. Ita enim ut pauca saltem commemorare liceat, quum a. 1695 insigne sceleton fossile giganteum Tonnae in ducatu Saxo-Gothano erueretur: vnicus tunc temporis fuit TENZELIVS, historiographus ducalis et bibliothecae praefectus, vir multifariam eruditus, qui elephanto id tribueret g).

acerri-

f) v. Tutte le statue antiche che in Roma si veggono, raccolte e descritte per M. VLISSE ALDROANDI. Rom. 1556. 8. et al. Iuuenile sed ad archaeologicum studium magni momenti opus cum in eo summa artis statuariae monumenta vt Venus Medicea, Antinous vulgo sic dictus, Politor vt audit, aliaque non solum primum, verum et ita describuntur yti partim mutila reperta sunt, antequam nupetorum artificum manus ea ex conjectura restaurauit.

g) Primum in *monatlichen Unterredungen* m. Apr. 1696. p. 297 sqq.
tum in *epistola ad MAGLIA BECHIVM de sceleto elephantino Tonnae nuper effosso*. Goth. 1696. 4.

et in *curieusen Bibliothec* T. I. p. 249 sq. et 1198 sqq.

acerrimos propterea nactus aduersarios, in quibus praesertim totum
ducale collegium medicum eminebat, quod quidem numerosis scri-
ptionibus animalem originem horum ossium pericaciter negare, sed
ea: "pro substantia mere minerali in margo arenosa tanquam in
sua matrice ludente natura fortuito sensim formata," venditare au-
debat ^{h).} Doctissimus contra IOB. LVDOLPHVS, classicus historiae
Aethiopicae auctor, ossa ista vere elephantina quidem fuisse insitias
ire nolebat, tantum tamen aberat ut ea pro fossilibus geologiae do-
cumentis agnosceret, quin potius pro reliquiis istius elephanti, quem
Carolus M. imperator aluerit et qui in Thuringia forte obierit,
siquidem "vnico hoc exemplo contigisse" putabat, "cum nullum
aliud vñquam datum fuerit" ^{i).} Quando a. 1577 similia ossa in Lu-
cernensi Heluetorum ditione eruebantur, FEL. PLATER celeber tum
temporis apud Basileenses artis medicae Professor, egregie anatomico
doctus, et historiae naturalis studiosissimus, ea sigillatim contem-
platus, humana esse declarauit, gigantis inquam vnde uiginti pe-
des longitudine aequantis, qua quidem tanti in sua arte magistri
auctoritate permoti Lucernenses, ab eo inde tempore gigantem istum
putatitum insigibus vrbis suae adiunixerunt, naturali quam PLATE-
RVS ipsi tribuerat magnitudine in curia depictum exhibuerunt, ossa
vero ipsa tanti conterranei in tabulario ciuitatis sancte asserua-
runt ^{k).} Interim nuperis temporibus alias Heluetus, de litteris de-

^{que}
^{h)} v. Kurtze doch ausführliche Beschreibung des Vnicornu fossilis, welches
in der Herrschaft Tonna gefunden worden, verfertigt von dem Collegio
medico in Gotha. 1696. 4.

^{it.} Vertheidigung des zu Tonna ausgegrabnen Einhorns, wider ein la-
teinisches Schreiben von dem daselbst ausgegrabnen Elephantencörper, wel-
che das Collegium medicum in Gotha zum Druck befördert. 1697. 4.

ⁱ⁾ v. IO. DIET. WINCKLER's theologische und philologische Abhandlungen T. II.
p. 315.

^{k)} CYSATI vier Waldstätten- See, sampt dero Grünzten. Lucern. 1661. 4.
p. 196 sq.

que patria sua aequem meritus, et si passim paradoxorum paulo aman-

tior, SAM. ENGEL, magis adhuc singularem de origine ipfissimo-

rum istorum ossium Lucernensium sententiam tulit, siquidem ea

ad angelos lapsos referebat quos aeuo praeadamitico aliquamdiu

planetem nostrum inhabitasse putabat ¹⁾). Ipse immortalis LEIB-

NITIVS dentem molarem elephantinum Tidae in terris Brunsuicen-

sibus effossum cuius curatam ceteroquin iconem protogaeis suis de-

stinauerat, ad animal quoddam marinum pertinuisse, censuit, quod

epigraphe iconismi declarat; quae nuperiorem adhuc de petrificatis

ut vulgo vocantur auctorem (ceteroquin meritis suis in hanc disci-

plinae mineralogicae partem haud defraudandum) in alium denuo

errorem induxit ut ignorato loci quo dens iste erutus fuerat, no-

mine, hoc ipsum ad animal istud marinum pertinere scriperit. Ta-

ceo alios lapsus, quibus separatae molarium elephantorum iuniorum

laminae, a KVNDMANNO, medico Vratislauensi scriptis vtilibus ad na-

turalem historiam claro, pro fossili papionis manu impensa rarita-

tis, ab aliis pro digitatis naturae lusibus, habitae sunt; quas tamen

opiniones mire erroneas HARRERVS, doctus apud Ratisbonenses

pharmacopola iam ante 60 et quod excurrit, annos, ad naturae ve-

ritatem composuit ^{m)}.

§. 5.

Rhinoceros antiquitatis.

Verum ut e diuerticulo in viam redeamus et ad ipsa quae huic
excursui ansam praebuerunt, ossa fossilia Hercynica istius generis
animalium qualia hodie non nisi vrente sub coelo degere constat,
obiter saltem memorare liceat *rhinocerotum* iuniorum maxillares

B 2

dentes

1) *Effai sur cette question: quand et comment l'Amérique a-t-elle été peuplée*
T. II. p. 328 et al.

m) in KOHLII gesammelten Briefwechsel der Gelehrten T. I. p. 296 sq.

dentes nuper et in agro Gottingensi imo vero in ipsa vrbe cum putes foderetur eruta esse n).

§. 6.

Hyaena fossilis.

Inter reliqua vero ossa e margaceo quod diximus strato prope Dorstam effossa principem tenet locum mandibula fere integra vagrandis, et quod dentes maxillares valde detriti testantur, annosae *Hyaenae* et quidem speciei quam *crocuteae* saltē simillimam fuisse afferere licet o). Peropportune enim accidit ut haud ita pridem generosissimus L. B. DE WILDVNGEN doctis super disciplina saltuaria et venatica scriptis clarus, supellectilem meam zootomicam integrissimo cranio *crocuteae capensis* ditaret, quod magnitudine capiti osse grandaeuae leaenae quam nuper anatomico cultro subieci, vix ac ne vix quidem cedit, et cuius maxilla inferior fossili isti in universum ad amissim similis est, nisi quod haec recentem adhuc volumine, praesertim vero lateribus quae dentibus maxillaribus subiecta sunt magis validis et crassis, et angulo quo versus symphysin inuicem coeunt, magis obtuso, luculenter superet.

§. 7.

Vrsus spelaeus.

De vrsso spelaeo vero cuius ossium fossilium magnam vim ex diuersis Germaniae specubus quae iis scatent ad manus habeo, bina saltem

n) Ad rhinocerotem quoque pertinere ossa fossilia, seculo XVII^{mo} medio in Hercyniae vicinia prope Quedlinburgum eruta, diuine pro spoliis fabulosi unicornu habita et a summis duumuiris OTT. DE GVERICKE et LEIBNITIO classicis scriptis, illius sc. de vacuo spatio, et huius protogaeis celebrata, probabile reddit I. A. C. GÖTZE über das vermeinte bey Quedlinburg gesundene Einhorn. 1786. 8.

o) Superuacuum foret citare hic ill. CUVIERI ut de vniuersa naturali historia ita in primis de fossilium quandam organicorum studio longe meritissimi vere classicum opus quod s. t. Recherches sur les Ossemens fossiles de quadrupedes Par. 1812. VII vol. prodidit.

Saltem addere liceat tam ingentem eius si cum iis vrsini generis speciebus comparaueris quas hodie tellus fert, magnitudinem, quam longaeuitatem eius testantia. Prius, ut alia taceam argumenta, vel osse metatarsi secundi patet, in spelunca Scharzfeldensi reperto, quod cl^{mo} SEBECK celebri physico debeo, quodque sex pollices longitudine superat, cum idem os in sceleto vrsi nostratis Alpini, perfecte adulti, vix ternos eiusmodi pollices mensura attingat. Longaeuitatem vero praeadamitici istius vrsi demonstrare videntur bini eius dentes lamarii inferiores, mirandae crassitiei, alter ex specu Gailenreutensi montis piniferi, ex Sundwichensi alter; quorum ille ad latus externum sulcum politum monstrat, perenni attritu superioris qui ipsi respondet dentis tam profunde exscalptum ut facile digitum indicem capiat; alter vero mandibulae adhuc infixus, usque ad radicem et ad cauum quod corpori dentium inest, adeo plane detritus ut ipsum hoc cauum superne foraminulo pateat. Quale quidem detrimentum durissimae substantiae corporis animalis, cum nunquam tale in numerosis vrsorum alpinorum, passim quod habitus testabatur valde grandaeuorum craniis quae videre mihi licuit obseruaverim, spelaeum istum prisci aeui vrsum hodiernas huius generis species ut corporis magnitudine ita et seriore vitae termino longe superasse utique demonstrare videtur.

§. 8.

Electrum tropicae arboris resina.

Sententiae vero, quam hactenus probare conati sumus, tropica ista ut breuibus vocare liceat, animantia mammalia, ex elephantorum, rhinocerotum, leonum et hyaenarum ordine, quibus et vrsos hodie fossiles quos modo tetigimus, tanquam conterraneos eorum et coaetaneos iungere oportet, neutiquam diluicio quodam ex Indicis regionibus aduecta, sed ipsis ipsis terris in quibus reliquiae eorum hodie eruuntur, quondam indigena fuisse, nouum

adhuc accedit pondus curatiore indagine *succini*, rei, vt Leibnitio eleganter audit, terram inter et mare, lapidem inter et lacrymam arboris ambiguaem. Satis diues enim apparatus, electri naturam et originem illustrans, quem praesertim liberalitati Serenissimi Dvcis SAXO-GOTHANI, illustrissimi COMITIS DE FINKENSTEIN-SCHOENBERG, et cel. HAGEN Professoris medicinae apud Regiomontanos meritissimi, Borussorum Regi a consiliis medicis, debeo, continet praeter alia ultra 50 Specimina selectiora, varii generis insectis grauida maximam quidem partem ex Prussicis oris, nonnulla vero quoque ex terris Hannoueranis.

*Rerum speciminaq; Hannoveranaq; illustrissimaq; electrumq; mineralium
ibidem munigib; est. Et in instig. §. 9. abhincq; mactuq; habemus
pulcherrima super Succinum Hannoueranum.*

Nam et has electrum ferre iam a Leibnitio proditum est, qui tempore Ioannis Friderici Duciis "ingentem eius massam in villa praefecture Blumenau non longe ab Hannouera erutam esse" testatur, et "circa Gartouiam agri Luneburgensis oppidum frequentius succinum in paludosa ibi regione fodientibus occurrere, et varia inde parata, ac inter caetera vasculum satis amplum" saepiuscule se admiratum esse, in protogaeis memorat. Praesertim vero glessi feracia sunt littora sabulosa Albis qua oras Hannoueranas inter pagos Barnkrug et Grauwerort haud procul Butzletha, milliarii distan-
tia ab vrbe Stadensi alluit p.). Sparsim ligno fossili intermixtum est; quale tum illic e terra eruitur, tum vero et maris aestu statis horis aduehitur, quodque praeter alia minera ferri caerulea friabili qua rimae et fissurae eius scatent, memorabile esse, alias monuimus.

§. 10.

p) v. omnium horum locorum situm accuratissime notatum in pulcherrima quae ipsis his quibus commentatio haec typis mandatur diebus, Parisiis prodit mappa Geographica Ostii Albis Fl. auctore viro ill. BEAUTEMPS-BEAUPRE nuper inter sodales exteros Regiae Societatis cooptato.

clonimur. anis omni similitudine. §. 10.
equi eximuntur. Entomolithi succinei LINN.

Quod vero succini specimina insectifera quae possideo attinet
hinc iis diluuntur asserta nuperis adhuc temporibus repetita. Alterum
nempe infecta non nisi iis succinis inhaerere quae mare fert,
non vero fossilibus quae e terrae visceribus eruuntur q). Alterum
vero, ipsa ea infecta, electro inclusa, ex eorum saltem ordine esse
quae longe lateque orbem terraqueum inhabitant r). Nam et si
fane maxima eorum pars ad culices, empides, tipulas, formicas,
araneas nostratis indigenis itemque in aliis remotioribus regio-
nibus reperiundis, plus minus similes, pertineat, intercedit his ta-
men et insignis numerus exoticorum imo vero hodie non nisi tro-
picorum, partim vero eatenus incognitorum, ut iis quas nouimus
speciebus quodammodo saltem similes, reuera tamen ab iis aequa-
diuersa sint ac elephas primigenius aut virus spelaeus a hodiernis
eius generis speciebus ut vocantur, differunt. Refero huc ex
iis quae mihi ad manus sunt, praeter Lepisma lineatae affine, Sta-
phylinum (S. Oxyporum) rufo haud absimilem ast magnitudine eum
longe excedentem s), aliaque, inprimis duas ab inuicem diuersas
Blattas aut earum latus nulli plane Europaearum quae hactenus in-
notuerunt comparandas, et ex iis quae iam alis suis instructa sunt,
vnam superiorum hemelytrorum nitore aeneo versicolore pulcher-
rime conspicuam.

§. 11.

Fructus succiniferae arboris.

Verum praeter hoc, insectorum exoticorum aliud adhuc sen-
tentiae cui subscribimus accedit pondus curatiore indagatione fructus

arboris

q) L. VON BACZKO *Geschichte Preussens* T. I. pag. 66.

r) cl. FLÜRKE, *Repertorium zur Naturkunde* T. I. P. I.

s) v. cl. GRAVENHORST *monograph. coleopterorum micropteron*. Götting.
1806. pag. 235 sq.

arboris glessiferae, quales passim et si rarissime ligno eius bituminoso fossili, et *umbriae* in quam sensim fatiscit terrae, intermixta reperiuntur. Primus eos egregie descripsit supra laudatus cel. HAGEN t) cuius amicitiae etiam bina horum fructuum s. nucum amygdalae-formium exempla debo. Doctissimo SPRENGEL nucibus *Phyllanthi emblica* similes videntur u), a quibus mihi tamen, quantum ex iconе eorum in Horto Malabarico coniicere licet, valdopere differre videntur. Maiori e contrario probabilitate eos capsulis Aloëxyli agallochi Loureir, a Rumphio depictis conferrem, a quibus sane tam externo habitu quam interna structura proprius abesse videntur. Accedit tum ligni aloës s. calambac textura isti quam lignum succiniferum prae se fert, satis similis, tum vero ipsius electri cum resina odorifera pretiosa aloëxyli quam orientales auro cariorem aestumant, analogia. Vix tamen monitu opus erit, mihi hic saltem de aliquantilla, neutquam vero de specifica et perfecta huius fructus aut ligni similitudine agi.

Obiter vero antequam succinum dimittamus, addere adhuc licet, me in tanto speciminum eius quibus heterogenea inclusa erant numero, hactenus ne ullum quidem vidisse quod praeter ligni sui festucas, alias genuinas vegetabiles partes, ut folia plantarum, muscos etc. ita contineret ut reuera pro talibus agnosci potuerint. Conifera-rum enim putatua foliola quae mihi ad manus venerunt, non nisi festucae ligni videbantur, et quae pro aliis foliis venditabantur latiores fissurae erant fusco aut viridescente mucore replete. Elegansissimum vero specimen cui grandiusculum stamen, filamentum sc. cum insidente ipsi anthera inerat, quod venerandus REIMARVS quondam noster, in museo suo seruabat, non pro genuino succino sed pro *Copalo* saltem habere potui. Bina quidem in propria supellectile

t) in GILBERTI *Annalen der Physik* T. XIX. P. II. 1805. pag. 181 sqq.

u) In AVG. VON KOTZEBUE ältere Geschichte Preussens T. I. 1808. pag. 251. adhuc minus bene ad palmae cuiusdam fructum referuntur.

lectile possideo exempla succini Borussici quibus corpora peregrina continentur, vtique Iungermanniae cuidam valde similia, neque tamen adeo distincta vt extra dubitationis aleam ea posita esse asserere ausim.

§. 12.

Vegetabilia Chalcedoni inclusa.

Interim quae modo de vegetabilibus succino contentis membrauimus ansam praebent etiam paucis de iis differendi quae passim *Chalcedoni inclusa* esse dicuntur. Cryptogamicas equidem plantulas aut saltem partes earum in iis subinde reperiri, oculati asseruerunt testes FERBER, DAVBENTON, R. DE LISLE, L. DVTENS, negarunt contra COLLINI, BRARD alii. Quanquam vero facilis dederim multa quae subinde pro musciferis venditantur chalcedonis speciminibus non nisi ad vulgares Dendrachates vulgo sic dictos pertinere, ipse tamen plura istius generis lapidum exempla seruo, quorum contenta quiuis acute oculatus et botanice doctus arbiter qui ea in museo meo vidit, genuinis conferuis vt ouum ouo simillima videri profesus est. Aliqua eorum Islandica sunt, alia Sibirica e regione Catharinburgensi. In uno alterone conferuae adhuc vel nativo suo viro conspicuae in reliquis vero minus distinctae filamentis earum quasi mucore obductis.

§. 13.

Carpachates indicus.

Verum maximum accedit pondus huius de vegetabilibus genuinis et indubiiis chalcedoniae gemmae subinde inclusis sententiae egregio et nitidissimo *Carpachate* (vt vocare liceat) indico quo carus quondam auditor cl. LIESCHING in vrbe Capensi ad promontorium bonae spei artem feliciter exercens, supellectilem meam mineralogicam ditauit.

Chalcedonius est s. Onyx candida vt olim audiebat, subglobosus, magnitudine fructus coffeeae, coloris serosi adeo tamen translucidi vt primo intuitu innatos ipsi agnoscas binos tenues petiolos quorum cuius ad latus insidet pericarpium, tuberculis acutioribus hispidum, itidem vt passim conferuae quas modo memorauimus, mucore leuiter quasi incrustatum (— fig. 1. 2. —).

Aureo quo adhuc includitur annulo, gestauerat memorabilem hunc Carpachatem tanquam summae virtutis amuletum, regulus quidam (Malais Adeppaty) prouinciae Bandong in terris Iauae insulae Preangensibus.

§. 14.

Vermiculatus lapis.

Iungere liceat huic Carpolitho aliud fructificationis hodie fossilis itidemque durissimo lapidi e siliceorum genere inclusi exemplum, quod ad longe rarissima petrificata pertinet; *lapidem inquam vermiculatum* vt hactenus vulgo audiebat (*vernacula Madenstein*) quantum quidem noui hucusque unico saltem loco, strato nempe conglomerato montis ventosi (Windberg) ad celebrem vallem Plauensem haud procul Dresda, et quidem paucissimis exemplis ante hos viinti et quod excurrit annos repertum x). Sparsi sunt silices, ad corneum quem vocant lapidem referendi, perduri, insignis politiōnis capaces, coloris ex subfuscō flauescētis, partim rubelli. Quod vero caput rei est, innumeris scatent corpusculis quondam organicis quae obiter saltem inspecta aliquā cum oniscis asellis similitudinem habere visa sunt. Ab aliis pro teredinum laruis quae ligna exedunt, aut scolopendris, aut cancris minutis, ab aliis vero pro coralliorum ostiis stellatis habebantur. SCHMIEDELIVS, idoneus certequin huiusmodi rerum arbiter ea sane ad animale regnum per-

x) ANDR. TAVBER mineralogische Beschreibung des Pianischen Grundes in GU. G. BECKERI splendido de eadem regione opere pag. 36 sqq.

tinere, nude afferuit y), et FR. E. DE LIEBENROTH primus nifalor qui vermiculati lapidis mentionem in scriptis fecit, abs nonam sane opinionem vocat accurati ceterum obseruatoris cuius nomen tacet, quod ea corpuscula non animalcula sed fatiscentes plantae cuinsdam capsulas seminiferas fuisse autumarit z). Et hunc tamen virum, quem desideratissimum BATSCHIVM Professorem quondam Ienensem fuisse puto, rem acutetigisse confido, siquidem ea corpuscula proxime a fructificatione Onoclearum et cognatarum filicum arborearum quales hodie tropicis regionibus indigenae sunt, abesse videntur; quod quidem ex accurata iconē (— fig. 3. 4. —) patebit, praesertim ad luculentum specimen confecta, qnod egregio minera-
logo perill. DE HOFF deboeo.

§. 15.

Coralliolithi perperam pro nucibus myristicis fossilibus habiti.

In ea Septentrionali terrarum Hannoueranarum plaga quae Visurgim et Albim interiacet, et in vniuersum animalium quondam marinorum iam vero in silicem pyrrhomachum versorum admodum diues est, subinde, eti rarius reperitur eiusdem generis aenigmaticum petrificatorum genus subglobosum, in inferiore sui parte scrobiculo, reliqua vero superficie irregularibus sulcis notatum, quod praesertim cum et magnitudine nucem moschatam aequaret, primi qui eius mentionem fecerunt, oryctologi, VOLKMANNVS a), KVND-
MANNVS b), aliqui c) pro nucleo myristicae aromaticae habuerunt,
nuperior vero et de petrificatorum descriptione meritissimus WAL-

C 2

CHIVS

- g) In CHR. GOTTL. PÖTZSCH *Bemerkungen über das Vorkommen des Gra-nits in geschichteten Bänken* pag. 379.
- z) v. El. geognostische Beobachtungen in der Gegend von Dresden pag. 61.
- a) Siles. subterrān. pag. 129. tab. 22. fig. 6. et tab. 24. fig. 4.
- b) Rarior. naturae et artis. pag. 144. 148. tab. 9. fig. 2. 3.
- c) Imo adhuc I. SAM. SCHRÖTER in vollständ. Einleit. in die Geschichte der Versteinerungen T. III. pag. 181 sq.

CHIVS Carpolithis hactenus incognitis adnumerare nullus dubitauit. Verum vt alia taceam, huic opinioni iam hoc repugnat quod innumerā ea quibus passim intermixta reperiuntur itidem in silicem Pyrhomachum versa petrificata ad vnum omnia animalis originis et quidem ex vermium eorum classe sint quos oceanum quondam incoluisse in aprico est, in quibus, praesertim in Ducatus Bremensis terris fabulosis et viginosis, multifariae echinitarum et coralliorum genera abundant. Magnitudine quidem et formae aliqua similitudine fossile de quo agimus parum a vulgationibus qui ibidem loci reperiuntur echinitorum nucleis lapideis abesse videntur; at enim vero cum nullum eius specimen vel minimum ambulacrorum vt vocantur et areolarum vestigium monstrat, verum vniuersa superficies externa vnicē irregularibus sulcis lirata sit, facile intelligitur id ipsum minime crustaceorum ordini quo echini marini pertinent; sed coralliis potius accensendum esse. Et quidem in his probabiliter pro alcyonii cuiusdam nucleo habendum videtur; praesertim cum iisdem quae diximus stratis et aliud in pyrihomachum silicem versum reperiatur corallii genus oblongum, dactyli fructum figura et magnitudine quodammodo referens (— fig. 5. 6. —) priori isti de quo egimus haud absimile, cuius vero corallinam originem tam regulares magis et porosae sulcorum series, quam cellulæ iisdem intus in ipsa silicis substantia respondentes, magis adhuc extra dubitationis aleam ponere videntur.

§. 16.

Corallinolithi Cellenses.

Longe vero ab his diuersa est ratio et habitus aliorum generum coralliorum quae in fabuletis ericaeis principatus Cellensis sparsa reperiuntur ^{a)}. Minuta ea sunt et partim fere microscopicā Lithophyta

ad

^{a)} I. TAVBE in *Annalen der Braunschweig. Lüneburg. Churlande* II. Jahrg.
3. St. pag. 156.

ad Celleporas, Flustras et Tubularias pertinentia, recentibus quas
hodie Oceanus fouet speciebus (v. c. Tubulariae dichotomae et fistu-
losae, Flustrae frondosae et truncatae, Celleporas ligulatae etc.)
plus minus analoga, neutiquam tamen perfecte similia. Itidem qui-
dem in pyrrhomachum versa sunt, et magnam partem ipsis silicibus
inclusa sunt, praeterea autem insignis quoque eorum pars externam
eorum superficiem, libere et fere ut lichenes arborum cortices, ob-
sident, ita ut tenerimae et si durissimae arbusculae siliceae, poris cel-
lulisque suis distincte notatae, non nisi stemmatibus, aut passim una
alteraue ramiculorum parte lapidi adhaereant, cetera vero nuda et
libera ex eo emineant. (— fig. 7. — e)) quo quidem eleganti habitu
prae aliis silicibus pyrrhomachis eminent qui quidem similia te-
nella lithophyta sed non nisi lapideae massae inhaerentia monstrant;
qualia v. c. quod notatu dignum, vel in ipsis istis silicibus reperi qui
in pulchrum lapidem Anglicum cui a prunis nomen datum est
(*Pudding-stone*) conglomerati sunt, adeoque antiquum valde aeuum
in quo zoophyta ista vitalia extiterunt testari videntur. Ipsae vero
hae subtilissimorum Lithophytorum elegantissimae filiuulae cretacea
quasi crusta, suspensa manu facile remouenda, obductae sunt, cui
quidem integerrimam earum in tanta teneritate conseruationem de-
bere facile patet, et quae simul geologicae de prisco borealium in
terrīs Hannoveranis regionum statu sententiae adamussim respondet,
magnam scil. earum partem cretaceis firatis, quae tantum non sem-
per petrificatis siliceis scatent, tecta fuisse, quae vero temporis pro-
gressu sensim soluta et abluta non nisi pyrrhomachos filices quos
antea in visceribus suis fouverant, iam nuda et dispersa reliquerunt.

e) Vnum e multis elegantissimis speciminiibus, quorum copiam collegit filius
carissimus, G. BLYMENBACH.

AD PRIVS SPECIMEN
ARCHAEOLOGIAE TELLVRIS
EPIMETRVM.

Vt in vniuersum praeſens commentatio priori iſti argumento ſuo reſpondet, ita praeſertim auctaria ad binas eās petrificatorum claſſes in iſta conſtitutas continent, quarum altera ea fossilia complectitur, quae ipſam ſuperficiem primaeuae telluris maximam partem plane ſubuersam teſtantur, vt corallia de quibus modo egimus; altera vero ea continent, quae climatum telluris mutationem vniuersalem declarare videntur, vt animalium hodie tropicorum oſſa aut insecta ſuccino incluſa et fructus arboris quae nobilem iſtam refi- nam praebuit. Ne vero et nuperiora, de quibus tunc egimus, fossilia corporum organicorum ſuperſtitum et quidem iis locis ubi eruuntur indigenorum, intacta relinquamus, anſam praebent memorabilia ſceleta fossilia vere humana quae in littore iſulae Indiae occidentalis *Guadeloupe*, maſſae lapideae duritie marmoris, increta, nuper reperta ſunt, quorumque vnum fere integrum nunc, muſeo Britannico illatum et a viro celeb. CAR. KÖNIG curate deſcriptum eſt. Cum vero memorabile hoc et in ſuo genere vnicum phaenomenon vnanimi curatorum geologorum ſententiae quam et ipſe priori commentary defendi repugnare videatur, qua ne vnum quidem genuinum ac omni exceptione maiorem anthropolithum hactenus demonstratuni eſſe contendunt, ante omnia lapidis natu- ram cui tanquam in matrice ſua ſceleta iſta fossilia reperiuntur, cu- ratius indagare auebam; cuius quidem voti fauentibus ipſo cl. KÖ- NIG et generofl. GEO. H. LYTTELTON compos factus, varia lapideae iſtius maſſae ſpecimina ad vnum omnia ad conglomera- tum litorale ex detritis teſtaceorum fragminibus arenatis coaſtum pertinere vidi. Maxima harum arenularum teſtacearum pars ab inuicem diſtingui potest,

potest, passim tamen et glutini calcareo quo iunguntur eodem modo confusae sunt, quo et subinde oolithorum vulgo sic dictorum et pisolithorum globulos in massam homogeneam quasi delicuisse videntur. Genesin vero conglomerati istius litoralis ad oculum demonstrare licuit integra serie specimen ex variis quidem quas Oceanus alluit oris collatorum, initium faciendo ab elegantissima arena margaritaeformi insulae Ascensionis quam OSBECKIUS in itinere suo curatissime descripsit et cel. eius praceptor nomine calcis testudineae systemati naturae inseruit, cuius quidem globuli tam magnitudine quam forma at lacteo colore proxime ab iis absunt, quibus matrix anthropolithorum Guadelupensium constat. Medium vero quasi transitumque, istius arenae ad hunc lapidem ex similibus granulis concretum praeter alia id genus conglomerata litoralia tenet eiusmodi specimen ex Angliae oris quod amicissimo meo HAVSMANNO debo, et quod facilem ortum lapidis de quo agimus Indiae occidentalis, ex arena testacea luculenter monstrat. Quibus si addideris quae iam cl. KÖNIG curate obseruauit, corporum marinorum fragmina quae lapidi isti passim inhaerent, vnicce ex eorum genere esse quae vel hodie ad oras iftarum insularum occidentalium adhuc viuunt, ut Helix acuta et Millepora miniacea sane et humanos eos sceletos non ad Praeadamitas, sed verisimillime ad Caribaeos istius plagae incolas autochthones referre licet. Accedit quod cl. LAVAYSE in itinere ad insulam Trinitatis memorauit eos Galiborum sceletos fossiles una semper eademque directione, ab oriente nempe versus occidentem, lapideae suae matrici inhaerere, imo vero et passim pone eos in eodem isto conglomerato arma lapidea et utensilia reperiiri, iis simillima quibus Indos Caribaeos haud ita pridem usos esse nouimus.

oborum mebos triangulis o *Corollaria*.
 Bina interim coronidis loco ex hoc memorabili phaenomeno
 deducere liceat conjectaria. Alterum scil. quod ipsum illud cuius
 meminimus momentum, non nisi cochleas et corallia hodie adhuc
 oris istarum insularum indigena, conglomerato isti, cui skeleta Ga-
 libia inhaerent, admixta esse, nouum et memorabile praebeat ex-
 emplum summae dignitatis quam characteres quos ill. WERNER em-
 piricos vocat, ex accessoriis fossili cniidam admixtis desumti, ad phi-
 losophicum petrificatorum studium, in primis ad chronologicum eo-
 rum ordinem constituendam, habeant: Alterum vero, quod curatior
 quam adhuc exspectare licet, indagatio rationis et modi quo skeleta istarum
 arenosis quondam stratis, postea in massam lapideam induratis, im-
 mersa fuere, post tot alia quorum nonnulla priore specimine com-
 memorauimus, novo exemplo erunt lucis, quam geologicum stu-
 dium particularium in orbis terrauei superficie conuersionum, ex
 ipsa humani generis historia lucrari possit.

* * *

ICONVM SYLLABVS.

- Fig. 1. Carpachates indicus. pag. 18.
- Fig. 2. Fructificationum ipsi inclusarum altera seorsim delineata. ib.
- Fig. 3. Lapis vermiculatus. pag. 19.
- Fig. 4. Fructificationum quibus scatet icon lente paulo aucta. ib.
- Fig. 5. Alcyoniolithes Stadensis. pag. 20.
- Fig. 6. Eiusdem transuersim secti interior facies. ib.
- Fig. 7. Corallinolithes Cellensis. pag. 21.

© SUB GÖTTINGEN / GDZ | 2011

QPCARD 201

